

Oponentský posudek disertační práce

Autor: Ing. Pavel Žiaran

Název disertační práce: Prediktory správania v eticky senzitivnych situáciách v kontexte manažerského rozhodovania

Školiteľka: doc. Ing. Ida Vajčnerová, Ph.D..

Oponentka: doc. PhDr. Martina Rašticová, Ph.D.

Hodnocení zaměření, struktury, cíle a teoretických východisek disertační práce

Předložená disertační práce je zaměřená na oblast manažerského rozhodování a prediktory chování v eticky citlivých situacích. V tomto směru se jedná o nadčasovou problematiku, jejíž aktuálnost je umocněna také zvyšujícím se společenským tlakem na problematiku korupčního jednání vs etického chování v souladu se zásadami corporate governance a společenské odpovědnosti firem.

Disertační práce má standardní strukturu, je psána slovensky. Rozsah práce je přiměřený zvolenému disertačnímu úkolu, celkem (vč. příloh) je 114 stran, samotná disertační práce je sepsána na 109 stranách. Hlavní kapitoly jsou: Úvod, 1. Teoretické východiská, 2. Ciele práce, 3. Metodika a postup, 4. Formulácia hypotéz a výzkumných otázok, 5. Definícia klúčových premenných a skúmaných aspektov, 6. Ekonomické experimenty jako prediktory manažerského rozhodovania, 7. Hexaco jako prediktor manažerského rozhodovania v etickom kontexte, 8. Porovnanie oboch typov prediktorov, 9. Efekt manažerskej zodpovednosti na etické rozhodovanie, 10. Záver a diskusia, 11. Literatúra, 12. Prílohy.

Autor formuluje cíl disertační práce nestandardně až na str. 31, nikoliv v úvodu disertační práce. Celkem formuluje šest cílů:

1. Cílem výzkumu je zjistit, které aspekty (ekonomické hodnoty a osobnostní rysy) jsou prediktorem etického chování v manažerském kontextu.
2. Hlavním cílem je navrhnout metodiku predikce rozhodování v eticky citlivé situaci v manažerském kontextu pro potřeby výběru lidských zdrojů.

Další cíle byly formulovány takto:

3. Změna struktury preferencí chování v eticky citlivých situacích a efekt manažerské odpovědnosti.
4. Analýza skóre v ekonomických experimentech jako prediktor rozhodování v eticky citlivých situacích.
5. Analýza osobnostních rysů jako prediktorů rozhodování v etických situacích.
6. Porovnání obou typů prediktorů (ekonomických experimentů a osobnostního testu) v různých kontextech.

Teoretický přehled je zpracován na 18 stranách. Autor vycházel z tezí experimentální a behaviorální ekonomie. Diskutuje přednosti a rizika aplikace behaviorálního přístupu v ekonomii. Dále podrobně popisuje test Hexaco, především pak jeho novou osobnostní charakteristiku p-faktor (pokora-poctivost). Oceňuje bibliometrickou statistiku k testu Hexaco, stejně jako analýzu prací týkající se velikosti výzkumného vzorku v behaviorálních a ekonomických experimentech. Autor věnoval osm stran vymezení etických postojů, morálním filozofiím a jejich měření v manažerském kontextu. Zmiňuje vícerozměrný pracovní-etický profil, Forsythovu teorii etických postojů, Hunt-Vittelův model etického rozhodování a Kohlbergovu teorii morálního vývoje. Dále formuluje konstrukt „efekt manažerské odpovědnosti“. Autor také obhajuje behaviorální experimenty ve třídě jako simulační hru založenou na realitě, kterou je možno využít pro vědecké výzkumy.

Teoretické části práce by prospělo propojení výzkumů s aplikační sférou, tedy kdyby autor zmínil konkrétní případy etického a neetického jednání a jeho dlouhodobé následky pro firmu, stakeholdery, zaměstnance, manažery a celou společnost. Bylo by také vhodné se zamyslet nad tím, co vede manažery, popř. leadery k eticky diskutabilnímu chování, přestože se většinou jedná o vzdělané jedince, kteří si své jednání uvědomují. Otázkou diskuse také je, jakou roli v jednání a chování jedince hraje systém, ve kterém manažer pracuje, působí, žije apod. Zajímavé by bylo porovnání případových studií z různých kultur, zemí, historických epoch v eticky citlivých situacích.

Hodnocení metodiky práce

Precizně je popsán metodický postup, výběr vzorku a jeho velikost. Dále autor formuloval řadu hypotéz, které rozdělil do čtyř částí:

1. *Preference manažerské pozice ve vztahu k ekonomickým experimentům.*
2. *Preference zaměstnanecké pozice ve vztahu k ekonomickým experimentům.*
3. *Preference manažerské pozice ve vztahu k p-faktoru Hexaco.*

4. *Preference zaměstnanecké pozice ve vztahu k p-faktoru Hexaco.*

V každé z výše uvedených oblastí formuloval autor čtyři hypotézy. V souvislosti s formulací hypotéz není jasné, proč jako jednu z klíčových proměnných, volil autor preferenci pozice. Předurčuje snad ambice uchazeče získat manažerskou pozici neetické jednání nebo naopak preference stát se zaměstnancem může souviset s p-faktorem Hexaco? A pokud by se souvislosti našly, znamená to, že lidé s manažerskou ambicí jsou suspektně méně „etičtí“ v eticky senzitivních situacích. Domnívám se, že tyto otázky je nutno klást při formulaci hypotéz, aby se autor vyhnul ověřování hypotéz ne příliš smysluplných.

Kromě hypotéz byly formulovány také čtyři výzkumné otázky. Otázky považuji za dobře formulované. Stěžejní otázkou, jejíž zodpovězení je klíčové pro vyřešení disertačního úkolu, je otázka: *Jaký je vztah mezi ukazateli p-faktor Hexaco a ekonomickými experimenty?*

Hodnocení vlastní práce, diskuze a doporučení

Vlastní práci autor věnoval 48 stran textu. Je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol (6. *Ekonomické experimenty jako prediktory manažerského rozhodování*, 7. *Hexaco jako prediktor manažerského rozhodování v etickém kontextu*, 8. *Porovnání obou prediktorů*, 9. *Efekt manažerské odpovědnosti na etické rozhodování*).

Z názvu kap. 6 (viz výše) autor navozuje očekávání, že bude zkoumat ekonomické experimenty ultimátum a diktátor jako možné prediktory manažerského rozhodování. Z analýz, stejně jako ze shrnutí (str. 77) však plyne, že autor zkoumá hru diktátor a ultimátum jako prediktory preference manažerské, popř. zaměstnanecké pozice v eticky senzitivním kontextu.

Obdobně je to u kapitoly 7, kde autor analyzuje výsledky testu Hexaco a zkoumá, zda jsou prediktory manažerského rozhodování v etickém kontextu, fakticky ovšem zkoumá vztah mezi skóre v testu Hexaco a preferencí pracovní pozice.

V práci chybí kapitola, která by přehledně ověřovala formulované hypotézy.

Diskusi s ohledem na šíři a závažnost zkoumané problematiky považuji za nedostatečnou. Autor nezmiňuje např. ani limity výzkumu.

Formální stránka disertační práce, práce s citacemi

Předložená disertační práce se vyznačuje kvalitní grafickou úrovní. Práce s citacemi je korektní. Autor ve své disertační práci citoval celkem 103 zdrojů.

Otázky k diskusi

V průběhu obhajoby prosím autora o zodpovězení dotazů formulovaných výše a následujících dotazů:

1. Prosím formulujte, jaké byly hlavní limity a omezení Vámi provedeného výzkumu.
2. Navrhněte prosím, jak predikovat rozhodování manažerů v eticky citlivé situaci (ad hlavní cíl Vašeho výzkumu).
3. Prosím, formulujte, jaký je vztah mezi ukazateli p-faktor Hexaco a ekonomickými experimenty?
4. Zamyslete se prosím, zda je etické, když účastník opustil kategorii manažer (viz str. 50), protože „*nechce nést odpovědnost za rozhodnutí v neetickém kontextu?*“

Celkové hodnocení

Předložená disertační práce, i přes výše zmíněné nedostatky, splňuje požadavky na vysokoškolské práce tohoto typu. Přestože se autorovi podařilo naplnit cíle disertační práce pouze částečně, má předložená disertační práce metodický přínos, proto

doporučuji,

aby předložená disertační práce Ing. Pavla Žiarana byla předmětem obhajoby a po jejím úspěšném průběhu a po uspokojivém zodpovězení dotazů a připomínek formulovaných výše, aby byla

Ing. Pavlu Žiaranovi

udělena akademická hodnost **doktor**, ve zkratce **Ph.D.**

V Brně, 21. listopadu 2014

doc. PhDr. Martina Rašticová, Ph.D.